

Beskæftigelsesministeriet
Ved Stranden 8
1061 København K

STRANDGADE 56
DK-1401 KØBENHAVN K
TEL. +45 32 69 88 88
FAX +45 32 69 88 00
CENTER@HUMANRIGHTS.DK
WWW.MENNESKERET.DK
WWW.HUMANRIGHTS.DK

DATO 27. januar 2011
J.NR. 540.80/24711

Beskæftigelsesministeriet har anmodet om Institut for Menneskerettigheders bemærkninger til Folketingets Politisk-Økonomiske udvalgs spørgsmål 9 ad L 86: ”Hvordan forholder sammensætningen af institutbestyrelsen for Institut for Menneskerettigheder sig kompetencemæssigt til det område, som Institut for Menneskerettigheder tillægges ved lovforslaget?”

Instituttet skal i den forbindelse udtale:

”1. Sammensætningen af institutbestyrelsen for IMR som national menneskerettighedsinstitution er reguleret først og fremmest i lov nr. 411 af 6. juni 2002 om etablering af Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder § 7, stk. 1-4, og § 8. Lovens § 7 indeholder bl.a. følgende bestemmelser:

”Bestyrelsen for Institut for Menneskerettigheder består af 13 medlemmer, der udpeges i deres personlige egenskab:

- 1) Seks medlemmer udpeges af Rådet for Menneskerettigheder, jf. stk. 5,
- 2) to medlemmer udpeges af rektor for Københavns Universitet,
- 3) to medlemmer udpeges af rektor for Aarhus Universitet,
- 4) to medlemmer udpeges af Rektorkollegiet,
- 5) et medlem vælges af medarbejderne ved instituttet.

Stk. 2. Af de af Rådet for Menneskerettigheder udpegede medlemmer skal mindst to have tilknytning til de etniske minoriteter eller en humanitær organisation, der beskæftiger sig med områder af betydning for de etniske minoriteter.

Stk. 3. Af de af rektorerne for Københavns og Aarhus Universiteter udpegede medlemmer skal mindst to være tilknyttet de juridiske faggrupper.

Stk. 4. Bestyrelsen vælger sin formand af egen midte.”

Lovens § 8 indeholder bl.a. følgende bestemmelser:

”§ 8. Medlemmerne af centerbestyrelsen og af institutbestyrelserne udpeges for en fireårig periode og kan genudpeges for yderligere en periode. Derefter kan de først vælges eller udpeges på ny efter mindst fire års forløb.

Stk. 2. Valg af medarbejderrepræsentanter finder sted i henhold til bestemmelserne herom i lov om aktieselskaber.”

Lovens bestemmelser suppleres af FN's Paris Principper, hvorefter en national menneskerettighedsinstitution skal etablere en procedure for udvælgelse af dens medlemmer, konkret bestyrelsen, der sikre uafhængighed og pluralistisk repræsentation af civilsamfundet, der arbejder med at beskytte og fremme menneskerettighederne. Der skal altså sikres pluralisme i bestyrelsen, ligesom princippet om kønsligestilling bør respekteres.

2. Bestyrelsen for Institut for Menneskerettigheder, har p.t. følgende sammensætning:

- Kjeld Holm, formand, udpeget af Rådet for Menneskerettigheder (Individuelt medlem af Rådet)
- Fakhra Mohammad, næstformand, udpeget af Rådet for Menneskerettigheder (repræsentant for Dokumentations og Rådgivningscentret for Racediskrimination)
- Erik André Andersen, medarbejderrepræsentant, Institut for Menneskerettigheder.
- Ewa Chylinski, udpeget af Rektorkollegiet (nu Danske Universiteter) (vicedirektør i Det Europæiske Center for Mindretalsspørgsmål)
- Jens Hartig Danielsen, udpeget af Århus Universitet (professor i international ret på Århus Universitet)
- Carsten Fenger, udpeget af Rådet for Menneskerettigheder (repræsentant for (Amnesty International)
- Kirsten Hastrup, udpeget af Københavns Universitet (professor i antropologi på Københavns Universitet)
- Merete Lyngs, udpeget af Rådet for Menneskerettigheder (repræsentant for Mellemløseligt Samvirke)
- Issmat Mohamed, udpeget af Rådet for Menneskerettigheder (repræsentant for Rådet for Etniske Minoriteter)
- Jesper Ryberg, udpeget af Rektorkollegiet (nu Danske Universiteter) (professor i filosofi på Roskilde Universitet)
- Jens Elo Rytter, udpeget af Københavns Universitet (professor i forfatningsret på Københavns Universitet)
- Ingrid Stage, udpeget af Rådet for Menneskerettigheder (repræsentant for Kvinderådet)
- Jens Vedsted-Hansen, udpeget af Århus Universitet (professor i menneskeret på Århus Universitet)

3. Rådet for Menneskerettigheder er sammensat af repræsentanter for de i Folketinget repræsenterede politiske partier, relevante ministerier samt interesseorganisationer. Rådet har pt. ca. 80 medlemmer.

Rådet har 19. januar 2010 valg fhv. landsdommer Holger Kallehauge (repræsentant for Danske Handicaporganisationer) og jurist Terese rytter (repræsentant for RCT) som formand hhv. næstformand.

4. Institut for Menneskerettigheders virksomhed er beskrevet i lovens § 2, stk. 2, som følger:

”Institut for Menneskerettigheder skal i sin virksomhed tage udgangspunkt i de af det internationale samfund til enhver tid anerkendte menneskerettigheder,

herunder især de i FN's verdenserklæring, FN's konventioner og Europarådets konventioner omtalte menneskerettigheder, samt de i grundloven indeholdte frihedsrettigheder. Institutet skal fremme arbejdet med forskning i og oplysning om menneskerettighederne i fredstid og under væbnede konflikter, navnlig ved

- 1) at varetage en selvstændig og uafhængig dansk forskningsindsats på menneskerettighedsområdet,
- 2) at rådgive Folketinget og regeringen om Danmarks forpligtelser på menneskerettighedsområdet,
- 3) at afholde og fremme undervisning på alle niveauer inden for menneskerettighedsområdet, herunder ved folkeligt oplysningsarbejde,
- 4) at fremme ligebehandling af alle uden forskelsbehandling på grund af race eller etnisk oprindelse, herunder ved at bistå ofre for forskelsbehandling med at få behandlet deres klager over forskelsbehandling under hensyntagen til ofrenes, foreningernes, organisationernes og andre juridiske personers rettigheder, indlede uafhængige undersøgelser af forskelsbehandling og offentliggøre rapporter og fremsætte henstillinger om spørgsmål vedrørende forskelsbehandling,
- 5) at forestå information om menneskerettighederne til brug for frivillige organisationer, forskere, offentlige myndigheder og den interesserede offentlighed,
- 6) at sikre tidssvarende offentligt tilgængelige biblioteks- og dokumentationsfaciliteter vedrørende menneskerettighederne,
- 7) at støtte frivillige organisationer og andre i opbygningen af menneskerettighedsdokumentation,
- 8) at fremme koordination mellem og bistand til de frivillige organisationers arbejde med menneskerettighederne,
- 9) at støtte og udbygge nordisk og andet internationalt samarbejde på menneskerettighedsområdet,
- 10) at bidrage til gennemførelse af menneskerettighederne i ind- og udland.

5. Der er således ingen umiddelbar kompetencemæssig sammenhæng mellem institutbestyrelsens sammensætning og instituttets konkrete mandatområder. Der er således ikke knyttet bestyrelsesmedlemmer til bestemte af de nævnte 10 mandatområder.

Bestyrelsen er sammensat med henblik på at sikre dels fagkundskab ved universitetsrepræsentation (seks medlemmer), dels viden om forholdene i samfundet ved rådsrepræsentation (seks medlemmer). Bestyrelsens kompetence evalueres løbende og drøftes navnlig i forbindelse med udpegning af nye medlemmer.

Der kan overvejes, om der er en forbindelse mellem på den ene side bestemmelsen i § 7, stk. 2, om, at mindst to af de af Rådet for Menneskerettigheder udpegede medlemmer skal have tilknytning til de etniske minoriteter eller en humanitær organisation, der beskæftiger sig med områder af betydning for de etniske minoriteter, og på den anden side bestemmelsen i § 2, stk. 2, nr. 4, hvorefter instituttet skal fremme ligebehandling af alle uden forskelsbehandling på grund af race eller etnisk oprindelse m.v.

Det er imidlertid efter instituttet opfattelse tvivlsomt, om der er nogen forbindelse mellem § 7, stk. 2, og § 2, stk. 2, nr. 4, idet bestemmelsen i § 7, stk. 2, ikke er nærmere begrundet i det oprindelige lovforslag. Bestemmelsen må formentlig historisk ses i sammenhæng

med etableringen af instituttet samtid med nedlæggelsen af Nævnet for Etnisk Ligestilling.

6. Bestyrelsen for Institut for Menneskerettigheder har på møde i december 2010 vedtaget en kompetenceprofil, hvori bl.a. er berørt spørgsmålet om bestyrelsesmedlemmernes engagement i områder, de har en særlig indsigt i. Af kompetenceprofilen fremgår bl.a.:

”Bestyrelsen skal holde den fornødne distance til den daglige ledelse, ligesom bestyrelsens medlemmer i deres individuelle kontakter med IMR’s medarbejdere skal være bevidste om eventuelle dobbeltroller.”

Det er praksis i bestyrelsen, at bestyrelsesmedlemmerne på lige vilkår deltager i beslutningerne om instituttets overordnede ledelse, hvorimod de enkelte medlemmer ikke har særlig fokus på enkeltområder af instituttets virksomhed. Det gælder også de to repræsentanter udpeget af Rådet for Menneskerettigheder i medfør af lovens § 7, stk. 2.

7. Institutet henleder opmærksomheden på, at Socialminister Benedikte Kjør i forbindelse med behandlingen af B 15 (tildeling af opgave inden for handicappligestilling) har tilkendegivet, at vigtigheden af opgaven inden for handicappligestilling berettiger til repræsentation af handicaporganisationerne i instituttets bestyrelse og derfor vil tage initiativ til at fremsætte lovforslag, der sikrer handicaporganisationernes repræsentation i instituttets bestyrelse.

8. Institutet har forståelse for ønsket om at sikre forskellige organisationers deltagelse i den overordnede ledelse af instituttet. Det gælder ikke mindst handicaporganisationers repræsentation navnlig i de kommende år, hvor instituttet skal beskæftige sig med en ny og kompliceret opgave, som fordrer viden om forholdene for personer med funktionsnedsættelse.

Instituttet finder dog, at endelig beslutning om ændring af institutbestyrelsens bør bero på bredere overvejelser om instituttets mest hensigtsmæssige ledelse samt træffes efter nærmere drøftelse i dels Rådet for Menneskerettigheder, dels bestyrelsen for Institut for Menneskerettigheder.

Det er væsentligt at sikre en langsholdbar løsning, der ikke unødigt begrænser Rådet for Menneskerettigheds kompetence til til at udpege bestyrelsesmedlemmer, da det vil begrænse det øvrige civilsamfunds repræsentation i institutbestyrelsen.

Det bør videre overvejes, om begrundelsen for den særlige repræsentation skal søges i instituttets opgaver som (i) specialiseret ligebehandlingsorgan inden for ligebehandling uanset race og etnicitet, (ii) specialiseret ligebehandlingsorgan inden for kønsligestilling, såfremt L 86 vedtages henholdsvis (iii) overvågningsfunktion under FN’s handicapkonvention. I så fald bør bestemmelsen i lovens § 7, stk. 2, ændres, således at der sikres repræsentation i institutbestyrelsen også af repræsentanter for handicaporganisationerne samt organisationer, der beskæftiger sig kvinders henholdsvis mænds forhold.

Det kan endvidere anføres, at kønsbalancen fremmes dels ved Parisprincippernes bestemmelse om pluralisme, dels ved lov nr. 157 af 24. april 1985 om ligestilling mellem mænd og kvinder ved udpegning af medlemmer til offentlige udvalg, kommissioner o.

lign. Repræsentationen af etniske minoriteter er sikret ved den gældende bestemmelse, hvorimod repræsentation af personer med handicaps - og andre særlige grupper - ikke er sikret. At særlige grupper ikke er garanteret repræsentation er ingen hindring for repræsentation, idet Rådet kan indvælge repræsentanter for organisationerne i bestyrelsen. Som anført oven for indebærer repræsentation i bestyrelsen i almindelighed deltagelse i instituttets overordnede ledelse efter et armlængdeprincip.

Såfremt bestyrelsen udvides f.eks. for at sikre repræsentation af handicaporganisationerne, bør universitetsrepræsentationen tilsvarende udvides. Alternativt kan repræsentationen af etniske minoriteter begrænses til én bestyrelsespost til fordel for handicaporganisationerne, hvilket i øvrigt vil bevare Rådets kompetence og bestyrelsens størrelse.

Formanden for Rådet for Menneskerettigheder Holger Kallehauge og bestyrelsesformand Kjeld Holm vil i lyset af den opståede debat og Socialministerens holdning drage omsorg for drøftelse af spørgsmålet på møder i Rådet henholdsvis bestyrelsen i juni 2011 med henblik på at afgive instituttets indstilling over for regeringen..

9. Lov om Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder henhører under Udenrigsministeriets ressort.”

Med venlig hilsen

Jonas Christoffersen

Direktør